

4. **Nykol'skaya O. S.** Dety y podrostky s autyzmom. Psykholohycheskoe soprovozhdenye / O. S. Nykol'skaya, E. R. Baenskaya, M. M. Lybynh, Y. A. Kostyn, M. Yu. Vedenyna, A. V. Arshat-sky, O. S. Arshat-skaya. – M. : Terevynf, 2005. – 224 s.
5. **Ostrov'ska K. O.** Zasady kompleksnoyi psykholoho-pedahohichnoyi dopomohy dityam z autyzmom. Monohrafiya / Kateryna Oleksiyivna Ostrov'ska. — L'viv : Triada plus, 2012. – 520 s.
6. **Syn'ov V. M.** Osoblyvosti umovy sotsializatsiyi ditey z autystychnymy porushennyamy / V. M. Syn'ov D. I. Shul'zhenko // Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 19. Korektsiyna pedahohika ta spetsial'na psykholohiyam : zb. nauk. prats'. – K. : NPU imeni M. P. Drahomanova, 2012. – # 21. – S. 251-256.
7. **Tarasun V. V.** Kontseptsiya rozvytku, navchannya i sotsializatsiyi ditey z autyzmom : navchal'nyy posibnyk dlya vyshchyykh navchal'nykh zakladiv / V. V. Tarasun, H. M. Khvorova ; za nauk. red. V. V. Tarasun – K. : Nauk. svit, 2004. – 103 s.
8. **Khaustov A. V.** Yssledovanye kommunykativnykh navykov u detey s syndromom ranneho det'skoho autyzma / A.V.Khaustov // Defektolohyya. – 2004. – # 4. – S. 69-74.
9. **Sheremet M. K.** Osoblyvosti formuvannya vyshchoyi formy peredachi informatsiyi / M. K. Sheremet // Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 19. Korektsiyna pedahohika ta spetsial'na psykholohiya. Aktual'ni problemy lohopediyi : zb. nauk. prats'. – K. : NPU imeni M. P. Drahomanova, 2011. – # 18. – S. 291-293.
10. **Shul'zhenko D. I.** Korektsiynnyy rozvytok autychnoyi dytyny : (knyha dlya bat'kiv ta pedahohiv) / D. I. Shul'zhenko, N.S.Andreyeva. – K. : D. M. Keydun, 2011. – 344s.

#### **Базыма Н. В. Использование стереотипов в логопедической работе с детьми с аутизмом**

Статья посвящена проблеме организации эффективной и доступной помощи в овладении речевой активностью детьми с аутизмом. В Украине проблемы коммуникации и повышения коммуникативной активности очень актуальны и активно исследуются. В статье непосредственно рассматриваются вопросы развития коммуникационной деятельности детей с аутизмом. Представлен анализ исследований психофизического и речевого развития детей указанной категории зарубежными и украинскими учеными.

Рассматривается проблема речевого развития детей с аутистическими нарушениями и значение учета особенностей проявления аутизма с целью улучшения эффективности коррекционной работы. Основное внимание уделяется определению направлений адекватной и эффективной коррекционно-логопедической помощи. Доказано, что все дети старшего дошкольного возраста с аутизмом имеют особенности развития речевой деятельности различной интенсивности. Указаны некоторые особенности коммуникативной деятельности у детей с аутистическим спектром нарушений. Особенности психического и речевого развития детей данной категории рекомендуется учитывать у учебно-воспитательном и коррекционном процессах. Поданы требования к речи взрослых, которые окружают ребенка с аутизмом.

*Ключевые слова:* дети, аутизм, аутистические нарушения, речь, речевая деятельность, речевая активность, логопедия, коррекционная работа.

#### **Bazyma N. V. The use of stereotypes in speech therapy work with children with autism**

The article is devoted to the problem of organization of effective and accessible help in learning speech for children with autism. The problems of communication and enhance the function of speech is very important in Ukraine. The article covers the issues of communication activity development of children with autistic spectrum disorders. The analysis of researches of foreign and Ukrainian scientists psychophysical and speech development of children of the mentioned category is presented in the article. The article covers the issue of speech development of children with autistic disorders and importance of taking into consideration autistic patterns in order to improve correctional educational work. The main purpose of the article is to determine directions for adequate and effective educational and logopaedic support, for which of particular importance are results of psychological and pedagogical assessment of a child with autism, observation of his or her independent activity. It has been proven that all children of senior preschool age with autistic spectrum disorders exhibit peculiarities in speech activity development of varying intensity. The article also lists specific features of communication activity and a wide range of communication disorders in children with autism, varying greatly in degree of complexity and onset. The analysis of the speech development of children with autism spectrum disorders are presented in the article. The article describes the rules for use of incentives to increase motivation to speech activity.

*Keywords:* children, autism, autistic spectrum disorders, speech, speech activity, speech therapy.

Стаття надійшла до редакції. 20.04.2016 р.

Статтю прийнято до друку 30.04.2016 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М. К.

УДК: 376.36:81'23

**Байбара Т.В.**

### **РОЛЬ ОСВІТНЬОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА**

У статті розкривається актуальність проблеми формування інформаційно-комунікаційної компетентності та підвищення фахового рівня вчителя-логопеда в умовах впровадження сучасних інформаційних технологій у загальноосвітні та спеціальні заклади освіти. Висвітлюється роль інформаційно-комунікаційного середовища у навчально-корекційному процесі, як ефективного важеля для оптимізації та розвитку діяльності вчителя-логопеда. Здійснено теоретичний аналіз науково-педагогічних джерел з аспектів впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій. Проаналізовані концепції специфіки роботи вчителя-логопеда, функції, кваліфікаційні вимоги. Розглянуті можливості

використання інформаційних засобів навчання у роботі логопеда та створення інформаційно-комунікаційного середовища, як інструменту мережевої взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Зазначені перспективи подальшого дослідження по формуванню інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя-логопеда.

*Ключові слова:* сучасні інформаційні технології, інформаційно-комунікаційна компетентність, інформаційно-комунікаційне середовище, навчально-корекційний процес, вчитель-логопед.

**Постановка проблеми.** Характерною ознакою стрімкого розвитку суспільства є впровадження в усі галузі життєдіяльності людини інформаційних та комп'ютерних технологій. У зв'язку з цим необхідною умовою реалізації особистості у сучасному соціумі є оволодіння нею інформаційно-комунікаційною компетентністю, яка є універсальною складовою в системі компетентностей сучасної особистості, незалежно від її соціального статусу, службового положення чи віку. Саме динамічно оновлююче суспільство XXI століття робить нові виклики та ставить нові вимоги перед системою освіти щодо удосконалення та модернізації навчально-виховного та корекційного процесів. На сьогодні у середніх загальноосвітніх та спеціальних закладах освіти нашої держави створюються сприятливі умови для якісного й ефективного використання в навчально-виховній та корекційній роботі технічних засобів навчання. Актуальність даного питання посилюється насиченістю сучасних технологій у повсякденному і навчальному середовищі дітей нового покоління та неготовністю частини педагогів активно впроваджувати ІКТ в освітній процес.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У вітчизняній педагогіці висвітлення актуальної проблеми, розробка основних теоретико-методологічних засад впровадження ІКТ у навчально-виховний процес належить В.Бикову, М.Жалдаку, Ю.Жуку, Ю.Машбицю, С.Христочевському, використанню ІКТ у процесі вивчення предметів суспільствознавчого циклу присвятили свої наукові дослідження Л.Дух, О.Кучер, А.Фоменко.

Питанням використання нових інформаційних технологій у корекційній педагогіці належать праці О.Гончарова, О.Легкого, О.Качуровської, Л.Ковригіна, О.Кукушкіна, Т.Королєвської, О.Савченка, В.Синьова, В.Сиротюка, І.Федоренка та інших.

Проблемам інформатизації суспільства і освіти присвячено дослідження багатьох науковців: визначені основні терміни понятійного апарату інформатизації освіти В.Биков, Л.Наконечна; досліджуються інформаційно-комунікаційні технології у працях М.Жалдака, С.Зайцева, В.Іванова, А.Каленського, І.Роберта; застосування сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі Л.Білоусова, А.Гуржій, Р.Гуревича, Ю.Жидецького, Л. Жиліна, В.Злотника, М.Кадемія, А.Пилипчук, І.Роберт, К.Словак, Т. Щоголева, Т.Якимович; обґрунтовано створення сучасного інформаційно-освітнього середовища В.Андрущенко, А.Кудін, О.Падалка, І.Вакулєнко, Г. Жабєєв, О.Овчарук; досліджуються проблеми використання комп'ютерно-орієнтованих систем навчання Ю.Жук, Р.Оврас, Л.Побережна, С.Подольчук, Є.Рябчинська, Г.Сажко, І.Сінельник, Р.Собко, О.Стечкєвич, Т.Хачумян; інформатизації освіти В.Биков, А.Каленський, А.Крищук, І.Роберт, комп'ютерної та інформаційної компетентності Н.Баловсяк, В.Дарлінгер, Л.Петухова, підготовки викладача до використання інформаційних технологій у навчальному процесі І.Богданова, Ю.Господарик, О.Дмитриєва, М.Жалдак, Є.Полат, О.Царєнко; вивчаються можливості використання мережевих технологій Л.Брескіна, Н.Задорожна, О.Лазарєнко та ін.

Серед зарубіжних науковців, що запроваджували ІКТ в освіту, варто відзначити американського дослідника С.Пейперта, якому належить ідея «комп'ютерних навчальних середовищ», Р.Аткінсона та Д.Брунера, що створили теорію когнітивного навчання, на якій базується створення електронного підручника, Б.Скіннера – засновника програмованого навчання.

Проте, поза увагою науковців залишається проблема щодо використання сучасних інформаційних технологій і формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителя-логопеда в системі післядипломної освіти.

Зважаючи на недостатнє висвітлення даної проблеми, хотілося б детальніше розкрити специфіку використання нових інформаційних технологій у роботі вчителя-логопеда. Тому метою статті обрано висвітлення ролі інформаційно-комунікаційного середовища та використання сучасних комп'ютерних технологій у роботі логопеда.

**Виклад основного матеріалу.** Основні напрямки реалізації стратегії розвитку інформаційного

суспільства у галузі освіти в Україні визначені Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки»: «забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості [2 с.102].

Реформування системи освіти на сучасному етапі вимагає корінних змін в організації навчального процесу, а також в системі підвищення кваліфікаційного рівня педагогів. Педагогічна освіта направлена на перспективу, вона повинна мати випереджальну складову та надавати педагогам можливість отримувати знання, набувати навички і досвід, що дають можливість ефективно застосовувати інноваційні засоби й методи у професійній діяльності, які є необхідною складовою професійної компетентності сучасного педагога й логопеда зокрема.

На випереджаючий характер інформатизації освіти у своїх дослідженнях звертали увагу В.Болтянський, В.Беспалько, Б.Гершунський, М.Жалдак, М.Кадемія, Л.Макаренко, К.Маклін, Ю.Машбиць, В.Монахов, С.Пейперт та інші.

Відомо, що професійна діяльність логопеда спрямована на виявлення мовленнєвих вад, їх корекцію та профілактику. Від того, наскільки буде компетентним фахівець, ефективними його методи роботи у подоланні мовленнєвих вад, настільки і залежить подальший розвиток дитини та її успішна адаптація в соціумі.

Компетентність передбачає постійне оновлення знань, володіння новою інформацією для успішного вирішення професійних завдань у даний час та за певних умов. На сучасному етапі розвитку освіти якість роботи логопеда, його фаховість залежить від оптимального поєднання класичних та впровадження нових методик, що базуються на використанні сучасних інформаційних та комп'ютерних технологій. Тому, коли мова йде про компетентність педагога, то він повинен бути не тільки фахівцем у своїй галузі, а й спеціалістом, що стосується роботи з технічними засобами навчання та сучасним програмним забезпеченням.

На думку багатьох вчених процес оволодіння педагогами прогресивними технічними засобами та впровадження їх у навчально-корекційний процес на даному етапі носить гальмуючий і повільний характер. Причини даної проблеми криються не стільки в недостатньому забезпеченні закладів освіти технічними засобами та у поганому фінансуванні, а в більшій мірі у небажанні та неготовності переважної частини педагогів до технічного переоснащення і необхідності вдосконалення традиційної системи роботи в умовах інформатизації сучасного життя. Вітчизняні вчені М.Кадемія, І.Шахіна зазначають, що істотним недоліком у професійній підготовці сучасних фахівців є їхній недостатній професіоналізм у використанні інформаційно-комунікаційних технологій, що негативно впливає на ефективність та рівень викладання процесу. За допомогою методів і засобів інформатизації фахівець має навчитися одержувати відповіді на питання про те, які є інформаційні ресурси, де вони розміщені, як можна отримати до них доступ і як їх можна використовувати з метою підвищення ефективності професійної діяльності [3с.6].

У рамках нашого дослідження ми спробуємо визначити роль інформаційно-комунікаційного середовища в роботі вчителя-логопеда та оволодіння ним необхідною компетентністю.

Використання **сучасних засобів у навчально-корекційному процесі** передбачає розробку освітнього інформаційно-комунікаційного середовища. А саме: науково-методичного забезпечення, ефективного застосування засобів і систем комп'ютерного навчання, а також впровадження НІТ (новітніх інформаційних технологій) у навчально-корекційний процес. На думку провідного вченого Р.Гуревича «Інформаційно-комунікаційне середовище – це системно організована сукупність інформаційного, організаційного, методичного, технічного і програмного забезпечення, що сприяє виникненню та розвитку інформаційно-навчальної взаємодії між учнем або студентом, учителем або викладачем і засобами нових інформаційних технологій, а також формуванню пізнавальної активності учасників навчального процесу за умови наповнення окремих компонентів середовища предметним змістом навчального курсу» [1с.9].

За визначенням М.Кадемія, І.Шахіної «Інформаційно-комунікаційне середовище – це сукупність умов, які сприяють виникненню і розвитку процесів навчальної інформаційної взаємодії між учнем, викладачем і засобами ІКТ, формуванню пізнавальної активності учня, за умови наповнення

компонентів середовища предметним змістом; а також забезпеченню здійснення діяльності з інформаційним ресурсом деякої предметної галузі за допомогою інтерактивних засобів ІКТ; інформаційна взаємодія між користувачами за допомогою інтерактивних ІКТ, які взаємодіють з користувачем як з суб'єктом інформаційного спілкування і особою; інтерактивна інформаційна взаємодія між користувачем і об'єктами предметного середовища, яка відображає закономірності і особливості відповідної предметної галузі» [3с.5].

Отже, функціонування в освітньому інформаційно-комунікаційному середовищі логопеда передбачає, що він вміє користуватися сучасними технічними засобами, володіє прийомами роботи в галузі ІКТ та ефективно їх застосовує у своїй професійній діяльності. Для виконання цих функцій логопед повинен мати набір навичок, умінь і досвіду, що дають можливість поєднувати класичні та інноваційні методи роботи, які є невід'ємною частиною професійної компетентності й успішності.

Для формування інформаційно-комунікаційної компетентності, на нашу думку, перш за все, необхідно розглянути, які професійні обов'язки і завдання повинен виконувати вчитель-логопед. Звернемося до нормативно-правового документу – Національної рамки кваліфікацій, як системного і структурованого за компетентностями опису кваліфікаційних рівнів, що призначений для використання з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій фахівця у своїй галузі [4с.7].

Кваліфікаційна характеристика вчителя-логопеда є державним нормативним документом, у якому узагальнюється зміст діяльності, відображаються цілі освітньої та професійної підготовки, визначається місце фахівця з відповідної спеціальності в структурі економіки країни та вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей та рис.

Кваліфікаційна характеристика визначає галузеві кваліфікаційні вимоги до соціально-виробничої діяльності фахівця, визначає вимоги до властивостей та якостей особи, котра має вищу освіту відповідної спеціальності. Цей стандарт відображає соціальне замовлення на підготовку фахівця з урахуванням аналізу професійної діяльності й вимог до змісту освіти й навчання з боку держави та окремих роботодавців.

У довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників чітко визначено завдання та обов'язки, функції, кваліфікаційні вимоги, якими повинен володіти вчитель-логопед загальноосвітнього або спеціального навчального закладу, а також перераховано компетентності фахівця навчального закладу та систему вмінь, що їх відображає.

**Завдання та обов'язки.** Розробляє і вдосконалює навчально-корекційні програми. Здійснює навчальну, корекційну, компенсаційну, реабілітаційну роботу з дітьми, які мають мовленнєві порушення. Забезпечує умови для засвоєння інвалідами компенсаційно-корекційних програм з урахуванням порушень, вікових та індивідуальних особливостей, сприяє їх соціальній реабілітації, профорієнтації. Вивчає та фіксує динаміку розвитку дитини. Створює сприятливі організаційно-педагогічні умови для дітей з важкими мовленнєвими порушеннями (з ринолалією, заїкуватістю, алалією, афазією, дизартрією). Виробляє оптимальну педагогічну й корекційну стратегію; проектує шляхи навчання, реабілітації та соціальної адаптації кожного хворого. Обирає ефективні форми, методи, засоби корекційно-реабілітаційного процесу. Надає батькам або сім'ям консультативну допомогу щодо виправлення дефектів усної і письмової мови їх дітей. Проводить з дітьми фронтальні, підгрупові та індивідуальні заняття. Виховує в учнів почуття впевненості в собі, усвідомлення своїх досягнень в опануванні методів, що можуть компенсувати обмеження, спричинені мовленнєвими порушеннями. Керує асистентами вчителя-логопеда. Планує роботу, проводить аналіз її результатів, веде встановлену психолого-педагогічну, реабілітаційну та статистичну документацію.

**Повинен знати:** Закон України "Про освіту" ( 1060-12 ), Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів" ( 875-12 ); державні програми професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями; стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів ( 995\_306 ), прийняті Генеральною Асамблеєю ООН; основні відомості з логопедії; основні цілі, принципи, зміст навчання, виховання, мовної корекції дітей з мовленнєвими порушеннями; загальні та спеціальні психолого-педагогічні дисципліни, анатоמו-фізіологічні та клінічні основи дефектології; психофізіологію розвитку аномальних дітей; методику, форми, принципи організації навчально-



виховного, мовнокорекційного й компенсаційного процесу; програмно-методичні документи й матеріали для роботи з дітьми, які мають вади мовленнєвого розвитку; нормативні вимоги до оформлення логопедичного кабінету; сучасні досягнення психолого-педагогічної, дефектологічної та логопедичної науки та практики, державну мову.

#### **Кваліфікаційні вимоги.**

Вчитель-логопед вищої категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст). Підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією вчителя-логопеда - не менше 8 років.

У системі типових завдань роботи вчителя-логопеда на сьогодні існують чітко визначені **основні функції**:

- 1.Діагностика: виявляє, обстежує дітей, які мають вади мовлення та визначає тип порушення;
- 2.Навчання: враховуючи характер мовленнєвих порушень, вікові, індивідуальні особливості дітей, планує і здійснює навчально-корекційну роботу, забезпечує умови для засвоєння ними освітніх програм.
3. Корекція: використовує ефективні форми і засоби активізації мовлення, фонематичного сприймання, попередження порушень письма та читання, проводить логопедичні заняття щодо усунення вад мовлення.
- 4.Робота з батьками: підтримує тісний зв'язок із батьками дітей, надає їм консультативну допомогу.
- 5.Матеріально-технічне забезпечення: дбає про поповнення матеріально-технічної бази логопедичного кабінету, є матеріально відповідальною особою, підбирає і виготовляє дидактичний матеріал щодо розвитку мовлення дитини.
- 6.Самоосвіта: систематично підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.
- 7.Охорона праці: дбає про особисту безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території освітнього закладу.
- 8.Знає і виконує вимоги нормативно-правових актів з охорони праці.
- 9.Проходить у встановленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди.
- 10.Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог професійної діяльності логопеда.

Аналізуючи зміст кваліфікаційної характеристики вчителя-логопеда, завдання та обов'язки, функції, кваліфікаційні вимоги, компетентності та систему вмінь, якими повинен володіти вчитель-логопед загальноосвітнього або спеціального навчального закладу, можна відмітити, що в основному нормативному документі, не визначено вимог, щодо функцій, пов'язаних із здатностями та уміннями, які стосуються використання нових інформаційних технологій при виконанні професійних обов'язків.

Отже, розглянемо можливості використання таких засобів навчання у роботі вчителя-логопеда та створення інформаційно-комунікаційного середовища, як інструменту мережевої взаємодії всіх учасників освітнього процесу (логопеда, батьків, дітей, вчителів, вихователів, дефектологів, лікарів та інших фахівців) для вирішення професійних завдань і впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у роботу логопеда. На наш погляд, можна виділити наступне:

**Для розв'язання організаційно-інформаційних питань** логопеда у навчально-корекційному процесі можуть застосовуватись засоби інформаційно-комунікаційних технологій:

Створення сторінки на сайті навчального закладу або індивідуального сайту. На нашу думку, окрема сторінка або індивідуальний сайт учителя-логопеда буде сприяти вирішенню багатьох обов'язків і завдань логопеда, а саме:

- 1.Повідомлення батьків по електронній пошті з метою реалізації корекційного впливу на дитину та психолого-педагогічного консультування і забезпечення зв'язку навчального закладу з сім'єю протягом навчального року;
- 2.Надання загальної просвітницької інформації на сторінках Web-сайта навчального закладу з метою: інформування батьків або членів родини про результати або підсумки корекційної роботи з їх дитиною; організації та проведення батьківських зборів через мережу Інтернет; індивідуальне консультування батьків або членів родини з питань логопедичної корекції або за бажанням батьків;

корекційний, педагогічний та психолого-педагогічний супровід родини протягом навчального року.

3. Організація додаткової інформаційної бази з використанням ІКТ-технологій.

**При вирішенні аналітико-прогностичних завдань:**

1. Застосування комп'ютерних програм та ігор для діагностики, навчання, корекції й компенсації недоліків, порушень розвитку дитини.

2. Ведення електронної документації логопеда: дані про учнів, звітність на електронних носіях про моніторинг та результативність роботи логопеда за поточний рік, ведення індивідуальних мовних карток, портфоліо дитини інклюзивної форми навчання та інше.

3. Створення презентаційних матеріалів у програмі Microsoft, PowerPoint, Excel та їх застосування у навчально-корекційному процесі.

**При вирішенні контрольних задач учителя-логопеда можуть бути використані як засоби:**

1. Інформування батьків про результати відвідування логопедичних занять, корекції мовленнєвих вад тощо.

2. Організації та проведенні педагогічних веб-семінарів, онлайн-диспутів, онлайн-педрод, онлайн-конференцій та інше.

Отже, впроваджуючи в професійну діяльність нові інформаційні технології сучасний учитель-логопед здатен: швидко сприймати й ефективно реагувати на динамічно оновлюючу інформацію й приймати необхідні фахові рішення; використовувати джерела сучасної інформації для вирішення освітніх потреб і проблем у професійній діяльності; користуватися сучасними технічними засобами для передачі необхідної інформації, щодо всіх учасників навчально-корекційного процесу з метою підвищення результативності корекційно – розвивальної роботи; володіти прийомами роботи з програмним забезпеченням і вміти застосувати на практиці.

Таким чином, використовуючи технічні засоби навчання, вчитель-логопед створює особливе освітнє інформаційно-комунікаційне середовище, в якому кардинально змінюється інформаційно-організаційна, аналітико-прогностична, контролююча функція логопеда; заощаджується і ефективно використовується робочий час педагога; суттєво змінюється і полегшується діяльність учителя-логопеда; урізноманітнюється процес корекції психомовленнєвих вад учнів, що сприяє підвищенню мотивації до подолання мовленнєвих вад.

Перспективи подальшого дослідження полягають у деталізації та оптимізації функцій логопеда в процесі формування інформаційно-комунікаційного середовища та відповідних професійних компетентностей.

На думку вченої М.Кадемія, суспільство, створюючи інформаційно-комунікаційне середовище, функціонує в ньому, видозмінює і вдосконалює його. У свою чергу, інформаційно-комунікаційне середовище сучасного суспільства постійно детермінується досягненнями науково-технічного прогресу, вдосконалення яких відбувається в наші дні буквально в експоненціальному темпі. Наукові дослідження в різних галузях переконують в тому, що вдосконалення інформаційно-комунікаційного середовища суспільства ініціює формування пргресивних тенденцій розвитку продуктивних сил, зміну структури суспільних взаємин, взаємозв'язків і, перш за все, інтелектуалізацію діяльності всіх членів суспільства у всіх його сферах, у тому числі у сфері освіти [Зс.198].

#### Використана література

1. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній професійній освіті [Електронний ресурс] / Р. С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. – Режим доступу : <http://www.tmpe.gb7.ru/docs/1/Gurevich.pdf>

2. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (Відомості Верховної Ради України, 2007. - №12, с.102)

3. Кадемія М.Ю., Шахіна І.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Навчальний посібник / Кадемія М.Ю., Шахіна І.Ю. / - Вінниця, ТОВ «Планер». – 2011.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». Архів оригіналу за 2013-08-27.

#### References

1. Hurevych R.S. Informacijno-komunikacijni tehnolohiyi v suchasnij profesijnij osviti [Elektronnyj resurs] / R. S. Hurevych, M.Yu. Kademiya. – Rezhym dostupu : <http://vvv.tmpe.gb7.ru/docs/1/Gurevich.pdf>

2. Zakon Ukrayiny «Pro Osnovni zasady rozvytku informacijnoho suspil'stva v Ukrayini na 2007-2015 roky» (Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny, 2007. - №12, s.102)

3. Kademiya M.Yu., Shaxina I.Yu. Informacijno-komunikacijni tehnolohiyi v navchal'nomu procesi: Navchal'nyj posibnyk / Kademiya

M.Yu., Shaxina I.Yu. / - Vinnytsya, TOV «Planer». – 2011.

4. **Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy** vid 23 lystopada 2011 r. № 1341 «Pro zatverdzhennya Nacional'noyi ramky kvalifikacij». Arxiv oryhnalu za 2013-08-27.

**Байбара Т.В. Роль образовательной информационно-коммуникационной среды в работе учителя-логопеда**

В статье раскрывается актуальность проблемы формирования информационно-коммуникационной компетентности и повышения профессионального уровня логопеда в условиях внедрения современных информационно-коммуникационных технологий в общеобразовательные и специальные учебные заведения. Освещается роль информационно-коммуникационной среды в учебно-коррекционном процессе, как эффективного инструментария для оптимизации и развития работы учителя-логопеда. Проведен теоретический анализ научно-педагогических источников, касающихся аспектов внедрения и использования информационно-коммуникационных технологий. Проанализированы концепции специфики работы логопеда, функции, квалификационные требования. Рассмотрены возможности использования информационных средств обучения и создание информационно-коммуникационной среды, как инструмента сетевого взаимодействия всех участников учебного процесса. Определены перспективы дальнейшего исследования по формированию информационно-коммуникационной компетентности учителя-логопеда.

*Ключевые слова:* современные информационные технологии, информационно-коммуникационная компетентность, информационно-коммуникационная среда, учебно-коррекционный процесс, учитель-логопед.

**Baibara T.V. The educational role of information and communication environment in speech therapist's work.**

The paper deals with the issue of development of Information and Communication Technology (ICT) in speech therapy and the quality of knowledge of the graduates in a contemporary society. The role of information and communication environment in the educational and remedial process is viewed in the article. It is seen in the performance optimization of the speech therapist's work. The article gives a detailed analysis of the different aspects of the technology pushing and using. This paper examines different approaches of speech therapist's work, its duties and skills. Much attention is given to describing of the opportunities of ICT in the speech therapist's work and forming the informational and communicational environment as a way of the communication of all participants of the educational and remedial process. The recommendations of the paper afford a basic or further research of the area of ICT in speech therapy.

*Keywords:* information technology, informational and communicational environment, educational and remedial process, speech therapist.

Стаття надійшла до редакції 17.05.2016 р.

Статтю прийнято до друку 27.05.2016 р.

Рецензент: д.п.н., професор Гладуш В.А.

УДК : 376 – 056.264:82

**Богачук Ю.В.**

**ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ  
ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ**

В статті висвітлена проблема використання художньої літератури в корекційній роботі із дошкільниками із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ). Нами було проаналізовано стан її використання у корекційній роботі як засобу розвитку мовлення дітей із ЗНМ. Розроблена методика визначення особливостей використання художньої літератури в корекційній роботі спеціальних дошкільних закладів. Проведено анкетування батьків з метою визначення ступеня участі у процесі ознайомлення з художньою літературою. Визначено рівень знань дітей художньої літератури. Зазначено стан використання художньої літератури на заняттях вихователя та логопеда з дітьми із ЗНМ. Простежено рівень взаємозв'язку логопеда і вихователя у використанні художньої літератури та зроблено аналіз навчальної документації. Здійснений детальний аналіз результатів першого етапу методики констатувального дослідження. Обґрунтована необхідність подальшого вивчення даної проблеми з метою розвитку, навчання рідної мови дітей даної категорії засобами художньої літератури.

*Ключові слова:* загальне недорозвинення мовлення, розвиток мовлення, художня література, засіб розвитку мовлення, методика, анкетування, спеціальні дошкільні заклади.

Дитячим навчальним закладам для дітей із загальним недорозвиненням мовлення (далі ЗНМ) належить провідна роль у їх вихованні та розвитку, корекції і компенсації мовленнєвого порушення, у підготовці до школи. Корекційна робота включає щоденне проведення фронтальних й індивідуальних занять, здійснення наступності в роботі логопеда, вихователя, батьків дитини.

Формування мовлення дітей з ЗНМ в спеціальному ДНЗ здійснюється як у процесі різноманітної практичної діяльності під час проведення ігор, режимних моментів, спостережень за навколишнім та тощо, так і на спеціальних корекційних заняттях.

Методика роботи з розвитку зв'язного мовлення дошкільників із ЗНМ висвітлена у низці наукових і науково-методичних праць із логопедії. У методичній літературі розроблено різні методики: